

UDK: 371.3:82

Pregledni članak

Prihvaćeno: 28. studenog 2014.

Ana Tomić*

ANA KARENJINA I EMMA BOVARY U METODIČKOM ZRCALU

Sažetak: *U ovome se radu predlažu nastavne metode, metodički postupci i metodički pristupi za komparativnu interpretaciju dvaju književnih likova – Ane Karenjine iz istoimenog romana Lava Nikolajeviča Tolstoja i Emme Bovary iz romana „Madame Bovary“ Gustavea Flauberta, u intertekstualnom nastavnom sustavu. Upućuje se na važnost ustrojenja stvaralačke nastave književnosti – i na srednjoškolskoj razini (na nastavi književnosti) i na visokoškolskoj razini (na nastavi metodike nastave književnosti) – te se pokušava dokazati uspješnost izvođenja takve nastave na primjerima iz praktične visokoškolske nastave metodike nastave književnosti.*

Ključne riječi: *Ana Karenjina, dramatizacija, Emma Bovary, književni likovi, komparativna interpretacija, metodički pristupi, nastavne metode.*

1. Uvod

Mirjana Benjak u svojoj je knjizi *Stendhalovi i Flaubertovi romani u metodičkom obzoru* (2006: 64) u jednoj natuknici dala svojevrsan povod ovome radu, navodeći učenike na usporednu analizu likova Ane Karenjine i Emme Bovary.⁶ Prema nastavnom planu i programu nastavnoga predmeta

---

6 „Za domaću ćete zadaću usporediti Emmu Bovary s Anom Karenjinom iz istoimenog Tolstojeva romana. Izaberite jednu od zadanih tema i oblikujte je u raspravu:

- Flaubertovo i Tolstojevo shvaćanje braka i preljuba
- Motiv krivnje i kazne u Flaubertovu i Tolstojevu romanu
- Utjecaj socijalnih i moralnih nazora na sudbinu Emme i Ane
- Moj odnos prema likovima Emme Bovary i Ane Karenjine“

Hrvatski jezik razdoblje realizma obrađuje se u trećem razredu srednje škole. Nakon književnopovijesnog i književnoteorijskog sata, na kojima je potrebno predočiti učenicima najvažnije odrednice toga razdoblja, prelazi se na reprezentativna djela europskoga realizma, a nakon toga i na djela hrvatskoga realizma. U gimnazijskom programu⁷ prvi je roman koji se interpretira *Otac Goriot* Honoréa de Balzaca, a odmah nakon njega slijedi *Madame Bovary* Gustavea Flauberta. Nakon Turgenjevih *Lovačkih zapisa*, Gogoljeve *Kabanice* i *Zločina i kazne* Dostojevskog slijedi Tolstojeva *Ana Karenjina*. Na tragu gimnazijskoga programa u ovome radu predlažemo interpretaciju obaju romanâ, *Ana Karenjina* i *Madame Bovary*, u cijelosti. U četverogodišnjim strukovnim školama uputno je za četverogodišnje strukovne škole osmisliti sat interpretacije likova u intertekstualnom nastavnom sustavu na temelju romana *Ana Karenjina* pročitana prethodno kod kuće i odabranog ulomka iz romana *Madame Bovary* jer se po nastavnom planu i programu za navedene škole⁸ obrađuje samo *Ana Karenjina*, dok *Madame Bovary* nije zastupljen. Budući da potpuni izostanak romana *Madame Bovary* smatramo nedostatkom, ovakav je pristup koji predlažemo način na koji se učenicima može približiti i to djelo, i to na samo u jednome školskom satu.

Dragutin Rosandić još je 1975. godine upozoravao na neophodnost osuvremenjavanja nastave i na važnost osmišljavanja i provedbe problemske, stvaralačke i izborne nastave u srednjoj školi:

„Suvremena metodika nastave književnosti u srednjoj školi zastupljena je izgrađivanjem novih nastavnih sistema koji izrastaju na predlošku književne i pedagoško-psihološke znanosti. U svome kretanju prema novim sistemima pokazuje izrazitu težnju da se prevladaju informativno-reproduktivni sistemi tradicionalne nastave utemeljeni na pozitivističkim koncepcijama“ (11).

Smatrajući te zadatke kreativnima u ulozi motivirajućih polazišta komparativne analize ovih dvaju likova, zaključili smo kako bi bilo uputno upravo takvoj i toj interpretaciji posvetiti više vremena i prostora u nastavi pa su pristupi koje predlažemo nastali upravo na tome tragu. Prvi je pristup osmišljen u sklopu intertekstualnog nastavnog sustava, a drugi daje primjere dramatizacija – metode duodramu i „vruće stolce“.

7 Vinko Brešić i sur. *Hrvatski jezik za gimnazije*, <<http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/web/public/dokumenti>>.

8 Ljubica Benović i sur. *Hrvatski jezik za četverogodišnje strukovne škole* (sa satnicom: I. razred – 4 sata, II. razred – 4 sata, III. razred – 3 sata i IV. razred – 3 sata) ; Ljubica Benović i sur. *Hrvatski jezik za četverogodišnje strukovne škole* (sa satnicom: I. razred – 3 sata, II. razred – 3 sata, III. razred – 3 sata, IV. razred – 3 sata), <<http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/web/public/dokumenti>>.

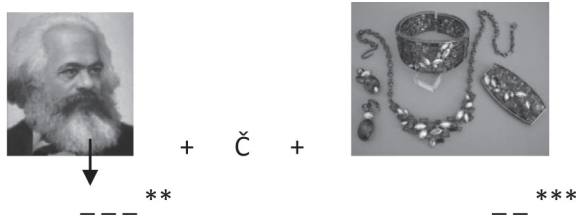
Slijedno tomu, uvidjeli smo potrebu primjene načela problemske i stvaralačke nastave i u visokoškolskoj nastavi metodike nastave književnosti s dvostrukim ciljem: a) učiniti svoju nastavu kvalitetnijom time što smo, kao nastavnici, organizatori nastavnog procesa, a studenti nisu samo pasivni recipijenti, nego aktivni sudionici nastave, istraživači; takvim se pristupom izgrađuje njihovo kritičko mišljenje i potiče mašta i kreativnost, ali se razvijaju i psihosocijalne vještine i oslobađa od treme pred javnim nastupom s kojim će se susresti u svom nastavničkom radu jer su i učenici svojevrsna publika, i b) studenti, koji će *sutra* biti u ulozi nastavnika književnosti, sa svojim će učenicima prakticirati upravo takav pristup – s naglaskom na doživljaju koji svaku književnu spoznaju produbljuje. Naime, predloženim pristupom nastoji se utjecati na razvijanje učeničkih literarnih sposobnosti povezanih s problemskom nastavom jer su, kako zaključuje i Rasima Kajić, učenikovim samostalnim rješavanjem njegove stvaralačke sposobnosti na vrhuncu jer je učenik taj koji određuje problem, postavlja hipotezu, rješava problem i, na kraju, prikazuje rezultate istraživanja (1981: 12). Također, predloženi pristup na književnometodičkoj visokoškolskoj obrazovnoj razini tiče se samostalnog studentova izbora metodičkoga instrumentarija, određivanja odgovarajućih nastavnih metoda, metodičkih postupaka i oblikovanja ustroja nastavnoga sata na temelju zadane teme i nastavnih ciljeva kako bi se uspješno definirali ishodi učenja mogućega nastavnoga sata i prikazali rezultati metodama simulacije i demonstracije. Metodika nastave književnosti promatrana je kao spoj teorije i prakse, a navedeni primjeri nastavnih metoda i načina održavanja nastave koje su osmislili studenti svjedoče o uspješnom razvitku njihovih metodičkih kompetencija.

2. Ana Karenjina i Emma Bovary u intertekstualnom nastavnom sustavu

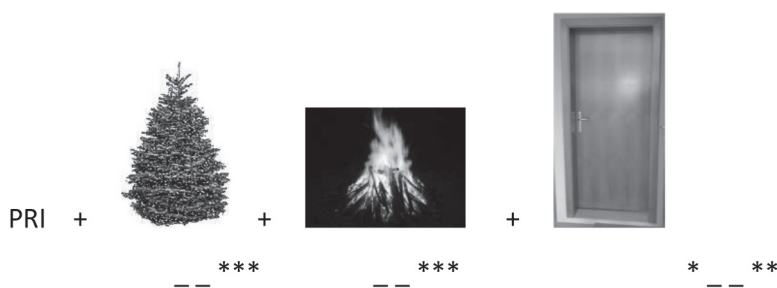
Romani *Ana Karenjina* i *Madame Bovary* pogodni su za interpretaciju u intertekstualnom nastavnom sustavu na tematsko-motivskoj razini s ciljem usporedne biološke, etičke, psihološke i sociološke karakterizacije glavnih junakinja. Budući da se „intertekstualni nastavni sustav ne temelji na akribičnom bilježenju svih sličnosti i suprotnosti zadanih djela, što bi bilo kontraproduktivno,

nego na registriranju istih tema u dvama ili više djelima te na njihovu međusobnu osvjetljavanju i boljem razumijevanju“ (Sabljic 2011: 102), najprije je potrebno odrediti nastavne ciljeve ove interpretacije. Obrazovni su ciljevi stjecanje znanja o tematsko-motivskom sloju ovih dvaju romanâ i sličnostima i razlikama između njih te osobinama glavnih junakinja kroz usporednu karakterološku analizu. Odgojni ciljevi vežu se uz ukazivanje na njegovanje temeljnih životnih vrijednosti, obitelji kao temeljne zajednice društva uz vezanu problematiku bračnog života, s krajnjim rezultatom izgrađivanja karakternih moralnih osobina učenika. Funkcionalni se ciljevi odnose na razvijanje sposobnosti kritičkog mišljenja, argumentiranja, usporedne analize, prosuđivanja i zaključivanja. Sa strane nastavnih ciljeva obrade ove nastavne jedinice na visokoškolskoj nastavi književnosti, obrazovni su ciljevi usvajanje znanja o intertekstualnom nastavnom sustavu i njegova praktična primjena na primjeru nastavne jedinice dvaju izabranih romanâ te usvajanje znanja o nastavnim metodama i oblicima rada pogodnim za usporednu analizu likova. Odgojni se ciljevi odnose na izgrađivanje nastavničkih (predavačkih i pedagoško-psiholoških) kompetencija, a funkcionalni na razvoj govorničkih vještina, dinamike komunikacije i osjećaja za vrijeme u nastavnom procesu (praktična primjena određenog vremena unaprijed predviđenog za ostvarenje pojedine nastavne faze).

Nastavne su faze intertekstualnog nastavnog sustava: motivacija, najava intertekstualnog povezivanja, stvaranje intertekstualnog konteksta interpretacije, interpretacija, objava rezultata i usustavljanje (Sabljic 2011: 103). Motivacija je u ovome primjeru ostvorena rebusom:⁹

⁹ Prikazani nastavni sat uspješno je metodama simulacije i demonstracije na satu metodike nastave književnosti ostvarila studentica Ivana Mirošničenko. Autoricom je navedenog primjera rebusa, poredbenog grafikona i književnih pisama, dok je poredbeno-karakterološku tablicu osmislila studentica Sandra Kovačević.

Rješenje rebusa, „bračna prijevara“, uvodi učenike u tematsko-motivsku okosnicu interpretacije. Nakon motivacije prelazi se na najavu intertekstualnog povezivanja. U ovoj fazi daju se najvažniji činjenični podaci o autorima i djelima, a ako će se dio interpretacije odnositi na ulomak, vrši se i njegova lokalizacija. Slijedi stvaranje intertekstualnog konteksta interpretacije, u kojem se najavljuje usporedna analiza dvaju likova, i to kroz teme preljuba i krivnje i motive braka i bračne nevjere, heurističkim razgovorom na temelju pitanja, npr.: *Kako na prijevaru gleda Ana Karenjina, a kako Emma Bovary? Kako se pojedina odnosi prema svome suprugu, kako prema ljubavniku, a kako prema svome djetetu? Koja se unutarnja previranja i moralne dvojbe pojavljuju u Ani, a koja u Emmi? Objasnite motive Emmine i motive Anine samoubojstva. Što mislite, kakav bi bio život svake od njih da ga nisu okončale?* Mirjana Benjak pri problemskoj analizi romana *Madame Bovary* na istraživanje problema potiče sljedećim pitanjima:

„Čime je motiviran lik Emme Bovary: a) odgojem, b) nagonom (strasti), c) utjecajem okoline? Koje su temeljne značenjske sastavnice Emmine lika? Izdvojite one odrednice koje vam se čine adekvatne glavnoj junakinji: a) podanost, b) tjelesnost, c) osjećajnost, e) sebičnost, f) osjećaj promašenosti. Za svaku oznaku pronađite dokaze u djelu. Kakav je odnos uspostavljen između Emme i ostalih likova? Kojim se književnim tehnikama služi pisac u karakterizaciji Emmine lika: a) pripovijedanjem, b) opisivanjem, c) neizravnim unutarnjim monologom, d) vlastitim komentarom? Koji su uzroci Emmine pada? Kakav stav zauzima pisac prema junakinji romana? Protumačite Flaubertovu tvrdnju: ‘Gospođa Bovary, to sam ja’. Iznesite kritički stav prema Emmine životnim nazorima, gledištima i postupcima“ (2006: 56).

Dade se lako zaključiti o mogućnosti primjene tih istih pitanja, uz izuzetak pretposljednog, na lik Ane Karenjine samo uz promjenu imena glavne junakinje, bez ikakva narušavanja problematike karakterizacije lika. U tome smislu, ta

bi pitanja bila primjenjiva i u ovome pristupu: *Čime je motiviran lik Emma Bovary, a čime lik Ane Karenjine: a) odgojem, b) nagonom (strasti), c) utjecajem okoline*, itd. Međutim, smatrajući da je potrebno etičkoj, biološkoj, sociološkoj i psihološkoj karakterizaciji junakinja pristupiti detaljnije, interpretaciju temeljimo na poredbeno-karakterološkoj tablici, i to na tematsko-motivskoj razini djela. Metodičkim postupkom „slagalice“, u skupinskom radu, moguće je obuhvatiti sve navedene odrednice u interpretacijskom dijelu sata:

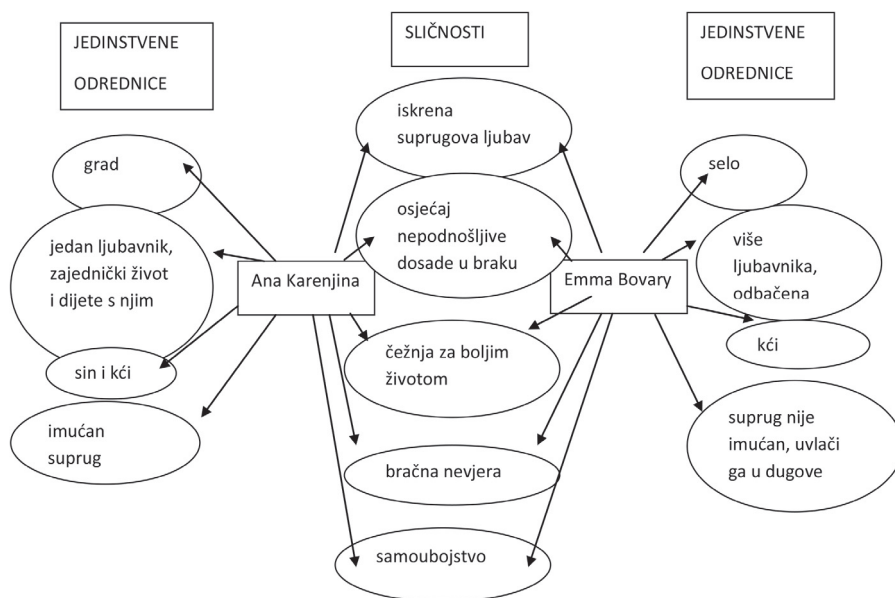
Poredbeno-karaktero-loški pristup	Tematsko-motivsko polazište	Ana Karenjina	Emma Bovary
ETIČKI	ŠTO JU JE NAGNALO NA PRELJUB? STAVOVI O BRAKU	<p>Ana i Karenjin nemaju niti malo romantičnosti, uzbuđenja, niti seksualnih iskustava u braku koja bi mogla zadovoljiti ženu poput Ane. Zato se Ana odlučuje na preljub, i smatra da preljub ne šteti nikome ako se pravilno izvede. Ona u početku odbija Vronskog i ne želi imati vezu s njim, no upornost Vronskog, a i Anina želja za oslobođanjem tjeraju je na preljub.</p> <p>Ana svoga supruga smatra dosadnim. Njegov odnos prema Ani u braku čisto je formalan, i njihov je brak monoton, što Anu čini željnom uzbuđenja, željnom prave i strastvene ljubavi.</p>	<p>Ona je mislila da ga ljubi, ali se ubrzo počela dosađivati. Charles, nepokretan, nespretan, dobroćudan, iskreno je voli i misli da i ona njega voli. Međutim, ona sanjari o putovanjima, pustolovinama, otmicama i sve se više i više otuđuje od muža i nezadržljivo čezne za drugim, sretnijim životom. Stade zanemarivati i kuću i njega i zaljubi se najprije u mlada ljepotana Leona, pisara, s kojim održava platonsku vezu.</p> <p>Emma se u selu dosađivala i o braku sanjerala zamišljajući da je čeka sreća, smirenje, ljubav i blaženstvo, o čemu je toliko čitala u romanima u samostanu. Shvativši da je bila u zabludi, misleći da će udajom ostvariti svoje romantičarske težnje, razočarana u brak ulazi u izvanbračne avanture u nadi da će tako pronaći ono što će ostvariti njezina mladenačka maštanja. Svoj brak smatra pogreškom. Pita se bi li možda našla boljeg supruga i bi li je život odveo u velegrad, daleko od dosadne provincije. Uvjerena je kako zasigurno zaslužuje više od onoga što ima.</p>

PSIHOLOŠKI	<p>ODNOS PREMA SUPRUGU</p> <p>ODNOS PREMA DJECI/ DJETETU</p> <p>ODNOS PREMA LJUBAVNIKU/ LJUBAVNICI-MA</p>	<p>U očima Ane on je nemilosrdan, licemjerman, naporan. U braku s Karenjinim bila je samo majka, ali ne i supruga. Ona ne podnosi muža, osjeća prema njemu gađenje; to isto će osjećati i prema Vronskom kada joj se čini da joj ne poklanja dovoljno pažnje. Aninu strastvenost guši Karenjinova suzdržanost.</p> <p>Tema majke, odnosno uloge žene u liku Ane Karenjine, postavlja mnoga pitanja. Ana je u početku vrlo dobra majka, Serjoža je jako voli i ona voli njega najviše na svijetu.</p> <p>Ana, s druge strane, smatra seks osobnim zadovoljstvom i boji se imati još djece s Vronskim jer bi tako mogla oslabiti i izgubiti upravo to osobno zadovoljstvo.</p> <p>U početku je tu vezu krila, ne zbog društva, već zbog sina, za kojeg sama kaže da bez njega nema života, što znači da se ne može u potpunosti okarakterizirati ni kao loša majka.</p> <p>Anini su majčinski osjećaji nezdravi, odraz njezine veze s muškarcima. Naknadno je shvatila da ljubav prema djetetu nije dovoljan nadomjestak, da ona i kao žena ima potrebu za ljubavlju, a ne samo kao majka. Dijete nije moglo utažiti emocionalnu glad žene. Ona ne može misliti na svoju djevojčicu iako bi joj htjela biti bolja majka jer je muče sumnje i strahovi, griznja savjesti zbog sina kojeg je ostavila, nemogućnost da se barem vidi s njim...</p> <p>Ana u vezi s Vronskim želi biti samo ljubavnica, ali ne i majka njegove djece.</p> <p>„Moja ljubav postaje sve strašnija i samoljubivija, a njegova se sve više gasi i eto zbog čega se razilazimo“, nastavljala je razmišljati. „I tu pomoći nema. Za mene je sve samo u njemu i ja zahtijevam da mi se on sve više i više predaje. A on sve više i više hoće otići od mene. Upravo, mi smo išli u susret jedno drugome sve do naše veze, a onda se nezadrživo razilazimo na razne strane. To me ne može promijeniti. On mi kaže da sam besmisleno ljubomorna, i ja sam sebi govorila da sam besmisleno ljubomorna, ali to nije istina. Ja nisam ljubomorna, ja sam nezadovoljna. Ali...“ Ona otvori usta i premjesti se u kolima od uzbuđenja izazvanog mišlju koja joj se odjednom javila“ (Tolstoj 1975: 441).</p>	<p>„Sve na njemu sad ju je razdraživalo: njegovo lice, njegovo odijelo, njegova šutnja, čitava njegova osoba, i napokon to što živi“ (Flaubert 1957: 177).</p> <p>„Ona se štoviše zapita zašto mrzi Charlesa, i ne bi li bilo bolje da ga može voljeti. Ali joj Charles nije davao mnogo povoda za takvu promjenu osjećaja (...)“ (ibid.: 166).</p> <p>„U svojoj izbezumljenosti Emma je smatrala čak i odvratnost prema mužu kao čežnju prema ljubavniku, a plamen mržnje kao žar ljubavi“ (ibid.: 120).</p> <p>Emma se zanosi svakakvim mislima: jednom se trudi da bude što bolja domaćica i majka, a ponekad je posebno veseli misao da pripada krugu ljubavnica kojima su dozvoljene zabranjene slasti, ali sve to ipak joj ne donosi željenu sreću. Prema kćeri ne osjeća bliskost; željela je roditi muško dijete. „Emma (...) zaželi da se što prije riješi bremenitosti da bi saznala, kako je to biti majka. (...) u času ogorčenja odustane od pripremanja opreme i naruči sve odjednom kod seoske švelje (...). Ona dakle nije uživala u onim pripremanjima, u kojima se izivljava materinska nježnost, i zato je možda već u početku nešto smanjilo njezinu ljubav prema djetetu“ (ibid.: 87).</p> <p>„(...) tu je, između prozora i radnog stola stajala mala Berta, koja je posrtala u svojim pletenim cipelicama pokušavajući da se približi majci i da uhvati krajeve vrpce na njejoj pregači. – Pusti me! – reče ona i udalji je rukom. Djevojčica se ubrzo opet vrati i još se više stisne uz majčina koljena (...). – Pusti me – ponovi mlada žena sva razdražena. Njeno lice prestraši dijete, koje stade kricati. – Ah, ta pusti me već jednom! – reče Emma i odgurnu je laktom. (...) – Čudno je to – pomisli Emma – kako je to dijete ružno!“ (ibid.: 112).</p> <p>Leona je prvog zavoljela, no on je ubrzo otišao. Nedugo zatim ona je sreća Rodolpha kojemu se i prvom podala. Voljela ga je jer je bio sve što je ona oduvijek željela; smion, grub, provokativan i energičan i kao nijedan prije on ju je činio sretnom. Iako mu je zbog svoje koketnosti i elegancije te svoje dražesne ljepote prirasla srcu, ona je za njega bila samo još jedna ljubavnica koju je na kraju napustio. Primivši pismo, cijeli se njezin svijet srušio, sva maštanja, sve zamisli o bijegu i uzbuđivom životu razbile su se, a trenutci provedeni u Rodolphovu zagrljaju postali su samo uspomena.</p> <p>Njezina razmišljanja romantična su, njezini susreti s ljubavnicima puni strasti. Emma je imala dva ljubavnika – Leona, odvetničkog pripravnika i Rudolpha Boulanger, koji je bio grub i mnogo energičniji od Leona. Emma postaje opčinjena preljubom.</p>
------------	---	---	---

<p>SOCIOLO-ŠKI</p>	<p>SOCIJALNO PORIJEKLO, KLASNA PRIPADNOST I DRUŠTVENA PRILAGOĐENOST</p> <p>MEDULJU-DSKI ODNOSI I UTJECAJ DRUŠTVENE SREDINE NA PONAŠANJE, STAVOVE I GLEDIŠTA</p>	<p>Ana u braku s Aleksejem Aleksandrovičem Karenjinom, službenikom državne službe, plijeni pažnju društva.</p> <p>Radnja romana smještena je u sedamdesete godine devetnaestog stoljeća, u bogate krugove petrogradskog društva.</p> <p>Razapeta između pokazivanja ljubavi prema Vronskom i spašavanja svoje budućnosti sa svojim djetetom, svojim glasom u društvu, svojom vezom s mužem.</p> <p>Klasna pripadnost Ane Karenjine može se promatrati kroz sliku veselog i lakog života aristokracije (balovi, bogate trpeze, raskoš u kućama, trošenje novca).</p> <p>Kad je Ana uvidjela zaljubljenost u očima Vronskog, žurno napušta ples prije večere i drugog dana otputuje iz Moskve. Vronski je slijedi istim vlakom. U Ani je probuđena strast i ona se neće moći suzdržati otkrivši ponovo u sebi ženu i strast za životom bez obzira na to što će sredina misliti. U početku se veza odobrava, ali kad to postane ozbiljno, ljudi ih počnu osuđivati.</p> <p>Karenjin moli Anu da prikrije vezu s Vronskim zbog skandala koji bi naštetio njegovu ugledu.</p> <p>Pokušava se s Vronskim uklopiti u društvo koje ih ne prihvaća te zato odlaze na selo. Tu Vronski žrtvuje karijeru zbog Ane i postaje mrzovoljan zbog toga. Društvo je odbacilo Anu Karenjinu, zbog razora braka prezrena je od sredine.</p>	<p>Odrasla je u samostanu, kći imućnog seoskog gazde, u svijetu snova i mašte, potaknuta mnogobrojnim jeftinim romanima prepunih ljubavnika i ljubavnica, progonjenih gospođa što se onesvješćuju u samotnim paviljonima i sličnih romantičnih sudbina, i ona je sanjala o jednoj takvoj. Izašavši iz samostana i vrativši se na selo gdje joj je bilo dosadno, s nestrpljenjem je čekala da život počne, da se maštanja obistine.</p> <p>Emma je kći veleposjednika Rouaulta.</p> <p>Odrasla je u okolini kojoj nije željela pripadati.</p> <p>Emma je sasvim sigurno žrtva francuskog društva u kome nema mjesta ni za individualnost ni za ljudske čežnje.</p> <p>Jednom se zbilo za Emmu nešto neobično. Bili su pozvani u Vanbyessard k markizu d'Andervillers i svojom su kočijom otišli od dvorca. Na balu je osjetila Emma raskoš i ljepotu života koji ju je opčinio. Uživala je u sjaju promatrajući modu i plešući plesove, pogotovo sa zgodnim vikontom, dok se Charles dosadiavao potpuno neprilagođen sredini. Kad je rekao da bi zaplesao, Emma ga je odbijala i podsmijavala. Posjet dvorcu ju je oduševio. Maštala je o Parizu, kupila je čak i plan Pariza i zamišljala ulice.</p> <p>Rađa se ljubav koju ne pokazuju otvoreno zbog Leonova stida i Emmina straha.</p> <p>Emma je zbog svoga rastrošnog načina života zapala u dugove te je svakoga koga je poznavala tražila novac, što je naštetilo njezinom ugledu i ugledu njezina muža, no to nju nije zabrinjavalo.</p>
--------------------	---	---	---

Sinteza je postignuta poredbenim grafikonom, s ciljem utvrđivanja stečenih spoznaja o sličnostima i razlikama između dvaju djela na tematsko-motivskoj razini i utvrđivanja spoznaja o sličnostima i razlikama analiziranih likova. Primjer je takva grafikona:

Predloženi su zadatci za zalihu književna pisma. Uživljavanjem u ulogu jedne od analiziranih junakinja koja se obraća drugoj, postiže se učenikova emocionalna povezanost s književnim likom i produbljuje razumijevanje karakterizacije lika. Primjeri su takvih pisama:

Draga Ana,

pišem ti ovo pismo jer te shvaćam u potpunosti. Razumijem tvoju želju za drugačijim i boljim životom. Isto je tako i meni, ali ti bar imaš bogatog muža. Moj je obični doktor koji mi ništa ne može priuštiti. Morala sam utjehu i spas tražiti u dvojici svojih ljubavnika. Sada kada sam vidjela da mi nitko ne može niti želi pomoći, odlučila sam ispiti otrov i prekinuti svoj bijedni život. Nadam se da ćeš ti naći izlaz iz svoje životne situacije. Imaš barem svoju djecu pa misli na njih i kako ćeš barem njima osigurati lagodniju budućnost.

Tvoja, Emma

Draga Emma,

obje se nalazimo u neželjenim situacijama. Muž mi ne želi dati rastavu, a želim otići s Vronskim. Također, tu je i moj sin kojega bih morala napustiti. Zamisli, čak sam i službeno proglašena mrtvom. Nije mi bilo druge nego otići s kćeri i Vronskim. Društvo nas nije prihvaćalo. Na selu je Vronski postajao sve mrzovoljniji, a Aleksej mi jednostavno ne želi dati rastavu. Ne vidim izlaz iz ove

bijede. Sebična možda jesam, ali ponekad pomislim kako je bolje okončati ovaj život. Nema mi druge...

Tvoja, Ana

2.1. Dramske metode za komparativno-stvaralačku interpretaciju likova Ane Karenjine i Emme Bovary: „vrući stolci“ i duodrama

Osnove dramatizacije učenici usvajaju već u osnovnoj školi, a do trećega razreda srednje škole trebaju biti sposobni moći slobodno izraziti maštu i kreativnost u scenskom odgoju, na temelju prethodno stečenog znanja o dramskim metodama u nastavi književnosti. Dramatizacija je „stvaralački čin prerade proznog djela u dramski (scenski) oblik“ (Diklić 1978: 316). Obogaćivanje nastavnoga procesa dramatizacijom ima mnogostruke koristi: učenici koji glume „uživljavaju“ se u ulogu lika, odnosno poistovjećuju se s likom, s ciljem bolje recepcije osobina lika, a učenici u ulozi publike također slušanjem i gledanjem dublje poniru u um i emocije lika. Osim razvijanja ljubavi prema dramskoj umjetnosti, razvijaju se učenikove govorne sposobnosti i glumačke vještine.

Komparativno-stvaralački dijaloški metodički postupak „vrući stolci“ i komparativno-stvaralačka aktualizacijska duodrama mogu biti sintezom na nastavnom satu u usporednoj interpretaciji likova Ane Karenjine i Emme Bovary u intertekstualnom nastavnom sustavu.

Komparativno-stvaralački dijaloški metodički postupak „vrući stolci“ osmislili smo na tragu u hrvatskoj školskoj praksi uvriježenog metodičkog postupka „vrući stolac“. Funkcionalni su ciljevi tog metodičkog postupka: razvijanje sposobnosti slušanja, zapažanja, pisanog i usmenog izražavanja, maštovitosti i kreativnosti i razvijanje sposobnosti tandemskeg rada. Odgojni su ciljevi: razvijanje zanimanja za književnost kao umjetnost, razvijanje vještina komunikacije, razvijanje sposobnosti vođenja stvaralačkog dijaloga i razvijanje sposobnosti uočavanja i rješavanja problema. Obrazovni je cilj usvajanje znanja o tematsko-motivskim poveznicama osobina likova Ane Karenjine i Emme Bovary na temelju komparacije. Za razliku od metodičkog postupka „vrući stolac“ koji se provodi na način da se samo jedan učenik „uživi“ u ulogu lika i odgovara na pitanja ostalih učenika koji su u ulozi publike, alternativna inačica metodičkog postupka osmišljena je s ciljem provedbe komparacije u obliku

dramatizacije. Budući da se ova metoda temelji na tandemskom obliku rada u kojemu se razvija dijalog, učenici jedni druge slušaju i međusobno polemiziraju o stavovima koje izražavaju. Jedan od učenika u paru u ulozi je Ane Karenjine, a drugi u ulozi Emme Bovary; Ana postavlja pitanja *Emmi*, a *Emma Ani*, tvoreći tako pisani dijalog temeljen na usporedbi tema i motiva u djelima, ostvaren na temelju „povjeravanja“ o životnim problemima, nevoljama, radostima, osjećajima i strahovima. Nakon završene pisane vježbe pristupa se njezinoj dramatizaciji, i to tako da članovi para sjednu u unaprijed pripremljene „vruće“ stolce ispred ostatka razreda i odglume svoj razgovor. Nakon održanoga razgovora učenici iz „publike“ postavljaju „likovima“ pitanja, i to takva na koja će oba moći odgovoriti. Prednost je ovakvog pristupa u tome što su svi učenici u ulozi lika, ali su svi i u ulozi publike. Primjer je takve vježbe:

EMMA: *Ah, moja draga Ana. Baš sam se umorila od putovanja. Evo, čini mi se da je ovaj razred baš simpatičan i dobar pa bismo mogle tu malo sjesti i odmoriti.*

ANA: *Slažem se, draga moja. Nego, cijelim te putem hoću nešto pitati. Zanima me, smatraš li sebe osjećajnim i senzibilnim bićem?*

EMMA: *Ja sam čovjek kao i svi drugi sa svim svojim manama i vrlinama. Da sam grijeshila, jesam, i promijenila bih to i ne bih više nikada ono učinila svome djetetu, ako na to misliš. Uvijek sam sanjarila o dalekim zemljama, o strasnoj ljubavi, ali i o svemu što sam možda imala, a nisam primjećivala. No, sada se kajem i da mogu sve bih promijenila. Ali, i ti si, na neki način, kao ja zanemarila svoje dijete zbog Vronskog. Kako ti na to gledaš?*

ANA: *Nikada nisam zanemarila Serjožu. Pa on je moja jedina prava, iskrena i čista ljubav. On je moj jedini sin. I boljelo me kada mi Aleksej nije dao da ga vidam, ali nisam mogla napustiti Vronskog jer sam i njega voljela. Što si ti vidjela u Charlesu kada si se udala za njega? Jesi li ga voljela?*

EMMA: *On mi se činio kao ostvarenje moga sna. On je bio tu, u trenutku kada sam željela pobjeći od ljudi koji su mi dosađivali i sputavali me. No, ubrzo, iluzija stvorena o idealnom bračnom životu počela se gasiti spoznajom da je moj muž samo prosječan čovjek. Nisam se mogla pomiriti s time. Htjela sam nešto više. Počela sam ga sažalijevati, a s vremenom i mrziti. No, kad smo već kod toga; što je to imao Vronski, a ne i tvoj muž? Aleksej mi se oduvijek činio muževan i pravim čovjekom za tebe.*

ANA: *Nije Aleksej uvijek bio onakav kakvim ti se činio. Nisam nikada imala njegovu potporu i nisam se osjećala voljenom. On je samo gledao na svoj posao, a ja sam morala biti u kući i brinuti se za Serjožu. Nisam to više mogla i željela sam živjeti, a to sam uspjela zahvaljujući Vronskom. On me ponovo vratio u život i učinio me voljenom ženom. S njim sam počela gledati svijet drugim očima. Emma, baš razmišljam, da nije bilo Vronskog, možda bih si davno oduzela život. Kako to da ti nisi pronašla nikakvu utjehu?*

EMMA: *Jednostavno sam uvijek željela više, više i više. Nisam se mogla ničime zadovoljiti. Leon mi je u početku bio drag i mislila sam da bi to moglo biti to, ali nije. On je samo bio kap koja je prelila čašu. Počela sam se udaljavati od djeteta. Zamisli, vlastita majka zapustila je vlastito dijete. To si nikada neću oprostiti. Ne mogu. Imala sam malo, poželjela sam više. Kad sam dobila više, poželjela sam još više. Ali, i to sam izgubila. Da mogu, vratila bih se svome Charlesu. A što je s tobom, Ana? Bi li se vratila Alekseju da možeš vratiti vrijeme?*

ANA: *Nikada. On me sputavao i uz njega sam se osjećala manje vrijednom. Žao mi je jedino našega sina koji je to sve morao gledati i trpjeti. Sve bih učinila samo da sam njega mogla zaštititi. No, vrijeme ne mogu vratiti i moram se pomiriti s time. Čujem da je Serjoža ipak sretno dijete i to me ispunjava. Ja sam sada na drugom svijetu, ali s vremena na vrijeme spustim se na zemlju kako bih bila bliže ljudima. Lutam gradovima i susrećem žene slične meni. Nas dvije zapravo smo jako slične. Samo smo tražile ljubav, a na kraju smo sve izgubile. Što te navelo da si oduzmeš život?*

EMMA: *Nisam više mogla podnijeti sve što mi se događalo. Izgubila sam volju za životom. Najgore mi je što sam razmišljala samo o sebi, a nisam mislila na kćer i muža. Oni su jedini bili moja obitelj i jedini koji su me voljeli, a meni to nije bilo dovoljno. Jako sam griješila i kajem se. Zato sam sada tu jer će netko, možda, izvući pouku iz toga svega.*

Učenik 1.: *Što biste, da se možete vratiti u prošlost, promijenile?*

ANA: *Osjećam krivnju jedino prema sinu i kćeri, što su ostali bez majke. No, možda im je i bolje bez mene – njihovi očevi dobro se brinu za njih. Voljela sam ih, no uloga majke nije bila uloga koja me mogla do kraja ispuniti niti zadovoljiti. Promijenila bih tijek svoje sudbine još u početku, da mi je tada bila ova pamet – ne bih se uopće bila udala za Karenjina. Bila sam premlada i neiskusna, zavela su me svjetla balova i blještavilo nakita i haljina.*

EMMA: *Nisam se ni ja pronašla u ulozi majke. Osjećam krivnju prema Charlesu koji me volio, a ja mu tu ljubav nisam znala niti mogla uzvratiti. Za Berthu se Charles brinuo puno bolje nego što sam to ja činila pa sam što se tiče toga mirna – znam da je ona u sigurnim rukama. Žalim zbog svojih nesmotrenih postupaka koji su me gurnuli u ponor, no da se sada vratim, mislim da bih opet učinila isto – ta je sila koja me gonila na stalnu promjenu bila previše jaka da sam se mogla protiv nje boriti.*

Učenik 2.: *Što se trebalo u tvome životu dogoditi kako bi napokon bila sretna?*

ANA: *Mislim da sam s Vronskim mogla biti sretna, samo da mi je Karenjin dao razvod i sina...*

EMMA: *Iskreno, ne vjerujem, mislim da bi i tada bila nesretna – bila si sretna samo na vrhuncu zaljubljenosti s Vronskim, a moraš biti svjesna toga da zaljubljenost blijedi u bračnoj zajednici – i Vronski bi svakako morao ići na posao, a ti bi bila sama u kući s djecom. I sama znam da je osjećaj zaljubljenosti prolazan, i da si ljudi, nakon nekog vremena, dosade. Ponekad pomislim da bi sve bilo drugačije da je Charles bio drukčiji – profinjeniji i duhovitiji, da smo provodili kvalitetno vrijeme zajedno na putovanjima... No, onda zaključim da bi mi i to, nakon nekog vremena, dosadilo, i opet bih bila nesretna. Ništa nije vječno, osim moje agonije...*

ANA: *Možda bi i kod mene sve krenulo u sretnijem smjeru da je Karenjin bio drukčiji – bio je tako hladan, dosadan, suzdržan... I ja sam, poput tebe, čeznula za strasti i uzbuđenjem. On me nikad nije doživljavao onako kako je meni to bilo potrebno, meni je najviše od svega trebala pažnja. Ali on je, i kad je pokušavao biti pažljiv, bio naporan... Jednostavno, nije bio čovjek za mene.*

Učenik 3.: *Što mislite, jeste li samoubojstvom kažnjene za preljub?*

EMMA: *Samoubojstvo je bio moj spas, a ne kazna – spasila sam se od sebe same, nisam više osjećala ljubav ni privrženost ni prema kome, nisam se više kao takvu mogla podnositi. No, vjerujem da bih, da sam ostala vjerna Charlesu, svejedno učinila isto.*

ANA: *Nisam ni ja više mogla podnositi samu sebe. Nisam ni od koga dobila ono što sam tražila, mislila sam da će s Vronskim zajednički život biti drugačiji, no ni on se nije prema meni ponašao onako kako sam ja to željela. U ovom elementu, sudbine su nam iste, draga Emma! Naime, i ja mislim da bih, da sam ostala s Karenjinom, poludjela od monotonije i ravnodušnosti, pretvorila bih se*

u biljku... A takav život ne bih mogla podnijeti. Uh... Emma, mislim da bismo morale krenuti. Vlak nam polazi za pola sata, a drugi nas čekaju.

EMMA: *Da, da. Idemo, Ana. Bilo mi je ugodno razgovarati s tobom.*

Martina Mihin

Komparativno-stvaralačka aktualizacijska duodrama metoda je osmišljavanja i javne izvedbe drame u kojoj su se našla dva lika u suvremenom svijetu. Obrazovni su ciljevi: utvrđivanje znanja o temama i motivima na kojima se temelji karakterizacija likova na temelju komparacije. Odgojni su ciljevi: razvijanje glumačkih sposobnosti, uživanje u ulogu zadanoga lika i razvijanje sposobnosti prerade proznog teksta u dramski. Funkcionalni su ciljevi: razvijanje mašte i kreativnosti, aktualizacije i stvaralačkih sposobnosti, njegovanje ljubavi prema dramskoj i scenskoj umjetnosti, razvijanje kognitivnih sposobnosti i sposobnosti uspoređivanja, uočavanja, komunikacije, pisanog i govornog izražavanja. Osim razvijanja imaginacije, ova stvaralačka metoda osvjetljuje karakterizaciju likova na tematsko-motivskoj razini i njihove sličnosti i razlike smještajući likove u suvremeno vrijeme i prostor, što omogućuje dublju recepciju. Primjer je takve duodrame:

Ana Karenjina i Emma Bovary istoga dana počinile su samoubojstvo te zbog toga trebaju završiti u paklu. Međutim, Bog im odluči pružiti drugu priliku. Stoga ih šalje u Las Vegas na mjesec dana. Govori im da ondje ne smiju griješiti, ne smiju se zaljubiti i svaka od njih mora učiniti po jedno dobro djelo. Ako to uspiju, Karenjin će dopustiti Ani da bude sa sinom i Vronskim, a Charlesa će Bog promijeniti te će on Emmu i njihovu kćer voditi na putovanja i zajedno će uživati.

I. prizor

Ana Karenjina i Emma Bovary nalaze se u Las Vegasu. Obje su zabrinute jer ne znaju hoće li uspjeti ostvariti ono što im je Bog zadao. U strahu od neuspjeha, Ana s Emmom započinje razgovor.

Ana Karenjina: Emma, misliš li da ćemo uspjeti ne griješiti u Las Vegasu?

Emma Bovary: Naravno, Ana, jer Emma Bovary, to sam ja! Prije nego krenemo u svoju misiju, zanima me voliš li ti još Vronskoga?

Ana Karenjina: Ah, taj Vronski... Iako je bio izrazito naočit i pametan, ne

moju mu oprostiti njegovo ignoriranje posljednjih nekoliko zajedničkih godina. S vremenom sam mu prestala biti privlačna i polako se odvajao od mene. Sva strast i bliskost koja je postojala na početku nestala je kao zrno prašine. Pretvorila se u vječitu patnju i nezadovoljstvo. Željela bih ga ponovno vratiti i osjetiti sve ono lijepo s početka naše veze. Bože, bili smo tako mladi i divlji...

Emma Bovary: Nisi jedina koja želi nešto vratiti. Moj Charles je uvijek bio dobar prema meni, ali ja sam bila ta koja je njega povrijedila. Varala sam ga gdje god sam stigla. Smatrala sam da nije dovoljno muževan te da je previše mlak i jadan. Nije pokazivao ni trunke muškosti. Volio me je i sve je htio učiniti za mene, ali ja ga nisam željela. Htjela sam muškarca, a ne dječaka. Ipak, promijenila sam se. Sada shvaćam da je on, takav, nježan i blag, bio ono što sam tražila cijeli život. U njemu je bila utkana moja sreća. No nažalost ne znam zaslužujem li ga vratiti. (*Sjedaju na klupu i razmišljaju o svojim postupcima.*)

II. prizor

Pada noć. One i dalje sjede na klupi. Odzvanja gradska buka. Emma se počinje žaliti Ani na svoju slabost prema muškarcima.

Emma Bovary: Ah, preslaba sam, previše volim muškarce. Kao što nisam mogla odoljeti Rodolphu i Leonu, tako neću moći odoljeti niti jednom golišavom muškarcu ovdje. Svi su tako tamnopusi i zgodni, ne mogu proći pokraj njih, a da ne osjetim požudu... Ajme, pogledaj onoga, savršen je! Idem mu izjaviti ljubav, on je taj koji me je čekao, on nije kao Rodolphe koji se bojao pobjeći sa mnom.

Ana Karenjina: Daj, Emma, pobogu! Saberi se, inače ćemo opet morati počinuti samoubojstvo.

III. prizor

Emma pokušava otići, ali ju Ana zadržava. Prepiru se koja je više kriva za počinjene grijehe.

Emma Bovary: Ana, prestani se praviti sveticom. Ostavila si vlastita sina zbog ljubavnika i ti me pokušavaš spriječiti?! Bolje bi bilo da odem u pakao. Ondje bih barem bila svoj na svome. Zavodila bih Đavla i sigurna sam da bi mi to uspjelo. On bi me bez ikakvih uvjeta vratio na zemlju.

Ana Karenjina: Kako možeš biti takva? I sama si htjela pobjeći s Rodolpheom bez obzira na kćer. Nije te zanimalo kako će se Charles sam snaći. Toliko o tvojoj

ljubavi prema djeci... I da, trebala si završiti u paklu jer to je ono što zaslužuješ! Charles te je volio i bio je dobar prema tebi za razliku od Karenjina koji je bio pravi gad. Naš brak bio je čista formalnost, bili smo prividno sretni. Unatoč dogovorenome braku, nije me htio ostaviti i nije mi htio dati Serjožu. Iako sam patila za svojim sinom, htjela sam biti i s Aleksejem jer dosadnoga Karenjina nisam mogla više trpjeti.

Emma Bovary: Oprosti, Ana! Jednostavno se ne mogu kontrolirati. Želim se promijeniti, ali ne znam kako. Oduvijek sam htjela pobjeći iz stvarnosti. Željela sam putovati, upoznavati nove ljude, zar je to grijeh?! Zar je hedonizam loš?

Ana Karenjina: U životu treba uživati, voljeti, ljubiti, ali treba i pomagati zbog duhovnoga zadovoljstva. Znam da nije dobro ono što sam učinila, bacila sam sve pod vlak. Poludjela sam, htjela sam sve. Htjela sam imati Vronskoga kao prije, ali i htjela sam biti sa svojim sinom. Nisam imala izbora. Na početku Tolstojeva romana vidjela sam čovjeka kako se baca pod vlak i znala sam da je to moja sudbina. Zapravo, kriv je Lav Nikolajevič Tolstoj! On je htio da se bacim. Nije mogao dopustiti sretan kraj za Anu Karenjinu i zato sada svi optužuju moje postupke.

Emma Bovary: U redu je, Ana! Razumijem te, ali ja strahujem... Što ću ako se ovdje zaljubim?! Poludjet ću! Bojim se da ću se ponovno poželjeti otrovati...

IV. prizor

Ana i Emma zaspale su u parku. Bude ih zrake sunca. Emma se ustaje. Ne zna gdje je te počinje vrištati. Sva zbunjena ulazi u Cocktail bar i ondje vidi pozaspale pijanice, striptizete, bludnice i odluči ih promijeniti jer tek tada shvaća da je i ona bila jedna od tih bludnica jer je varala svoga Charlesa.

Emma Bovary: Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!!! Bože, gdje sam??? Što je ovo??? Zašto su svi polugoli?

Ana Karenjina: (*Ulazi sva zadihana jer je trčala za Emmom.*) Emma, pobogu, što radiš ovdje? Nisi li valjda i ti jedna od njih?

Emma Bovary: Ana, ovo je strašno! Pogledaj što si je čovjek dopustio... Ovo je propast! Ljudi, ustanite, poslušajte me! Ovo što radite uistinu je grozno, vi zaslužujete bolje. Ja sam varala svoga muža, a on je bio dobričina, čovjek koji me je uistinu volio. Sada ga želim vratiti, a ne mogu jer i dalje razmišljam o drugim muškarcima. Svaki muškarac koji prođe kraj mene je moj. U mojim mislima on je sa mnom. Ali vi ne morate biti kao ja, učinite nešto za sebe. Molim

vas, pokrenite se! (*Nakon njezina govora ljudi se ustaju, plješču joj i polagano napuštaju bar ne želeći se više ondje vratiti.*)

Ana Karenjina: Emma, ti si zaista divna! Potaknula si ljude na promjenu! Volim te, Emma! Ti si najbolja osoba koju znam.

Nakon održanoga govora u Cocktail baru, Emma i Ana ujedini su snage i zajedno držale govore u različitim razuzdanim objektima Las Vegasa. Svojim životnim pričama i vlastitim promjenama, uspjele su promijeniti Las Vegas koji je od tzv. Grada grijeha postao Grad dobrih ljudi. Emma je uz Aninu podršku sve manje primjećivale zgodne muškarce i sve više željela Charlesa i kćer, a Ana je zbog Emmine dobrote uistinu zavoljela Emmu. Zbog njihova truda i uspjeha Bog ih je vratio na zemlju. Emma se vratila Charlesu i kćerki te su zajedno otišli u Ruandu u misije, a Karenjin je dopustio Ani da ode živjeti s Vronskim i Serjožom u Aleksin. Emma i Ana rijetko su se viđale zbog prevelike udaljenosti, ali njihovo prijateljstvo bilo je trajno i istinsko.

Ivana Vidinović

Ponuđenim metodama dramatizacije proznoga teksta razvijaju se učeničke recepcijske literarne sposobnosti, zamišljanje i logičko zaključivanje, ali i „književno-analitičkih, znanjem uvjetovanih“, sposobnosti „zapažanja i razumijevanja unutarnjeg života književnih likova“ (Rosandić, 2005: 47).

3. Zaključak

Predloženi metodički pristupi i nastavne metode omogućuju dublju učeničku recepciju djela podvrgnutih komparativnoj interpretaciji. Primjenom načela problemske i stvaralačke nastave na srednjoškolskoj nastavi književnosti i visokoškolskom stupnju književnometodičkog obrazovanja razvijaju se spoznajne mogućnosti učenika i studenata, kritičko mišljenje, retoričke vještine, sposobnost imaginacije i kreativnost. Metodički postupak i dramska metoda za komparativno-stvaralačku interpretaciju likova Ane Karenjine i Eme Bovary, „vrući stolci“ i duodrama, omogućuju bolje razumijevanje misli, osjećaja i postupaka svake od junakinja, a metode poredbeno-karakterološke tablice, poredbenog grafikona i književnih pisama osvjetljavanje sličnosti i razlika između djela na tematsko-motivskoj razini, temeljeno na etičkom, psihološkom

i sociološkom pristupu književnom liku. Predloženim modelima u srednjoškolskom književnom obrazovanju koji rezultiraju originalnim učeničkim proizvodima nastalima na temelju originalnih proizvoda studenata u visokoškolskom metodičkom obrazovanju moguće je potaknuti učenike na samostalno izvannastavno čitanje i postići razvitak učeničkih literarnih sposobnosti.

Literatura

a) primarna

1. Flaubert, G. (1957): *Gospođa Bovary*. Zagreb: Zora.
2. Tolstoj, L. N. (1975): *Ana Karenjina*. Beograd: Prosveta – Rad.

b) sekundarna

1. Benjak, M. (2006): *Stendhalovi i Flaubertovi romani u metodičkom obzoru*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Puli.
2. Benović, Ljubica i sur. *Hrvatski jezik za četverogodišnje strukovne škole*. Nacionalni centar za vanjsko vrjednovanje obrazovanja. <<http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/web/public/dokumenti>>. Preuzeto: 12. prosinca 2013.
3. Brešić, V. i sur. *Hrvatski jezik za gimnazije*. Nacionalni centar za vanjsko vrjednovanje obrazovanja. <<http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/web/public/dokumenti>>. Preuzeto: 12. prosinca 2013.
4. Diklić, Z. (1978): *Književni lik u nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Kajić, R. (1981): *Roman u sustavu problemske nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Rosandić, D. (2005): *Metodika književnog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Rosandić, D. (1975): *Problemska, stvaralačka i izborna nastava književnosti*. Sarajevo: Svjetlost.
8. Sabljčić, J. (2011): *Iz metodičke teorije i prakse nastave književnosti*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost.

Ana Tomić*

ANNA KARENINA AND EMMA BOVARY IN A METHODIC MIRROR

Summary: *This paper proposes teaching methods, techniques and approaches for a comparative interpretation in the intertextual teaching system of the two literature characters; Ana Karenina from Tolstoj's novel Ana Karenina and Emma Bovary from Flaubert's novel "Madame Bovary". The importance of the establishment of creative literature class is pointed out, both on high school (literature teaching classes) and university (literature teaching methodics classes) level. The successfulness of the presented literature tends to be proven with the practical examples from the higher education literature teaching methodics classes.*

Keywords: *Ana Karenina, dramatization, Emma Bovary, literature characters, comparative interpretation, methodic approaches, teaching methods.*

---

* Ana Tomić
Filozofski fakultet u Osijeku
Sveučilište u Osijeku

* Ana Tomić
Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek
University of Osijek